

چالش‌های حکمرانی جمهوری اسلامی ایران در شبکه‌های اجتماعی با محوریت جوانان نسل Z

خلیل‌اله سردارنیا^۱، اسماعیل کازرونی^۲، جمیل قریشی^۳

چکیده:

هدف این پژوهش بررسی چالش‌های حکمرانی در جمهوری اسلامی ایران با محوریت جوانان نسل Z (دهه هشتادی‌ها) است. این نسل به‌عنوان "بومیان دیجیتال"، با آگاهی سیاسی و اجتماعی بالا و تمایل به حکمرانی مشارکتی، دغدغه‌هایی نظیر عدالت اجتماعی، حقوق بشر، حقوق زنان و آزادی‌های فردی دارند که حکمرانی کلاسیک یک‌سویه را به چالش می‌کشد و ضرورت حکمرانی خوب مبتنی بر تعامل را مطرح می‌کند. این پژوهش با رویکرد تحلیل محتوای کیفی، مطالبات جوانان ۱۵ تا ۲۴ ساله (دختر و پسر) در بازه زمانی شهریور ۱۴۰۱ تا شهریور ۱۴۰۲ را از طریق مشاهده ویدئوها، متون و عکس‌های منتشرشده در فضای مجازی (اینستاگرام، توئیتر و غیره) و همچنین دیدگاه‌ها و مصاحبه‌های پژوهشگران و کارشناسان بررسی کرده است. صدها محتوای منتشرشده در فضای مجازی و رسانه‌ها بررسی، طبقه‌بندی و به مقوله‌های کلی و زیرمقوله‌ها دسته‌بندی شدند. بر اساس فراوانی مقوله‌ها، به نتیجه‌گیری کمی در خصوص علل اصلی اعتراضات نیز رسیدیم. یافته‌ها شامل چهار محور اصلی است: باورها و ارزش‌های نسل Z، انتظارات از حاکمیت، چالش‌های نظام و پیشنهادات نسل Z برای حکمرانی. نسل Z خواهان آزادی بیان، تضمین حقوق اساسی، تساوی جنسیتی، شفافیت و پاسخگویی دولت، انتخابات آزاد و مشارکت مردمی در تصمیم‌گیری‌هاست. آن‌ها به تنوع فرهنگی، نوآوری، ارزش‌های معنوی، کیفیت زندگی و دسترسی آزاد به اطلاعات اهمیت می‌دهند. چالش‌ها شامل محدودیت‌های آزادی بیان، تحریم‌ها، عدم شفافیت و فساد است. نسل Z معتقد است مشارکت و گفتگو می‌تواند به تغییرات مثبت منجر شود.

واژگان اصلی: ایران، جوانان، حکمرانی، شبکه‌های اجتماعی، نسل Z

۱. استاد گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران (نویسنده مسئول)

kh_sardamia@yahoo.com

۲. دانشجوی دکتری تخصصی گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

۳. دانشجوی دکتری تخصصی گروه علوم سیاسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شیراز، شیراز، ایران

مقدمه

پیوند «امر اجتماعی» و «امر سیاسی»^۱، به‌ویژه در زمینه شکاف نسلی و پیامدهای سیاسی و اعتراضی آن، در پژوهش‌های علوم سیاسی و اجتماعی اهمیت فزاینده‌ای یافته است. گسترش بی‌سابقه رسانه‌های دیجیتال و شبکه‌های اجتماعی، دسترسی شهروندان، به‌ویژه جوانان، به منابع اطلاعاتی متنوع را افزایش داده و امکان‌پذیرش محتوای رسانه‌ای بر اساس علایق فردی و ایدئولوژیک را فراهم کرده است. از دهه ۲۰۰۰ میلادی، تغییر محیط رسانه‌ای و ظهور وب ۲، حضور نسل‌های **Y** و **Z** در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌ها را افزایش داده و فاصله آن‌ها از رسانه‌های سنتی را بیشتر کرده است. این تحول، با نظریه «چرخه زندگی»^۲ همخوانی دارد و نشان می‌دهد که ظهور شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، اینستاگرام، تلگرام، توییتر و واتساپ، نقطه‌ی عطفی در زندگی این نسل‌ها بوده و منجر به تغییرات شناختی، فرهنگی، سیاسی و رفتاری آن‌ها شده است.

نسل دهه نودی، به‌عنوان نسل شبکه‌های اجتماعی (وب ۲)، با آگاهی سیاسی و اجتماعی بالا، مطالبه‌گری، هویت‌یابی شبکه‌ای و تمایل به حکمرانی تعاملی و مشارکتی مستقیم شناخته می‌شود. بحران‌های اقتصادی و سیاسی دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی، منجر به ناکارآمدی نظریه‌های دولت‌گرا و تلقی دولت به‌عنوان موتور توسعه شد و نظریه تعدیل ساختاری مبتنی بر نئولیبرالیسم و دخالت حداقلی دولت، به‌عنوان جایگزین مطرح گردید. با این حال، عدم پاسخگویی دولت‌ها به نیازهای شهروندان و کمبود شفافیت و کارآمدی در ارائه خدمات عمومی، نارضایتی‌ها از سیاست حداقل دولت را افزایش داد و این نظریه نیز با چالش‌هایی مانند بحران مالی جهانی مواجه شد. در نتیجه، یافتن راهبردی متوازن بین دولت و بازار و استقرار «حکمرانی خوب»^۳ تعاملی و مشارکتی پاسخگو با مشارکت شهروندان، به‌ویژه جوانان، در تصمیم‌گیری‌ها و مدیریت، ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

نسل‌های دهه هفتاد (**Y**) و هشتاد (**Z**) در ایران، مانند سایر نقاط جهان، در عصر دیجیتال متولد و با اینترنت، شبکه‌های اجتماعی و فناوری‌های نوین رشد کرده‌اند. وابستگی زیاد به ابزارهای دیجیتال و آگاهی از فناوری‌های نوین، آن‌ها را از نسل‌های پیشین متمایز می‌کند. استفاده

¹ The Social

² The Political

³ Life Cycle

گسترده از شبکه‌های اجتماعی مانند اینستاگرام، تلگرام و توییتر، امکان تبادل نظر و اطلاعات در سطح جهانی را فراهم کرده و منجر به دیدگاهی متفاوت و آگاهی بیشتر نسبت به مسائل اجتماعی، سیاسی و حقوق مدنی شده است. دغدغه‌های این نسل شامل عدالت اجتماعی، حقوق بشر، حقوق زنان و آزادی‌های فردی است که در واکنش‌های آن‌ها به مسائل مختلف قابل مشاهده است. ظهور این نسل و انتظارات فزاینده آن‌ها، حکمرانی کلاسیک یک‌سویه را با چالش جدی مواجه کرده و ضرورت حکمرانی خوب مبتنی بر تعامل با جامعه، به‌ویژه جوانان تحصیلکرده، را افزایش داده است. در اعتراضات پس از نیمه دوم دهه ۱۳۹۰، به‌ویژه اعتراضات پاییز ۱۴۰۱، نقش آفرینی گسترده این نسل در فضای مجازی و خیابان‌ها، با مطالبات ترکیبی جنسیتی، سیاسی، اقتصادی و اجتماعی، نمایان بود. این مطالبات، حاکی از عدم پذیرش حکمرانی ناپاسخگو و روش‌های منسوخ و عدم مشارکت مستقیم جوانان و شهروندان است. بنابراین، پژوهش حاضر به بررسی ضرورت مطالبه‌گری برای حکمرانی خوب پاسخگو، نظارت‌پذیر و مشارکت‌دهنده، از طریق تحلیل محتوای مطالبات این نسل در شبکه‌های اجتماعی می‌پردازد.

پیشینه پژوهش

در ارتباط با این موضوع، پژوهشی به‌صورت مستقیم انجام نشده اما پژوهش‌های با عناوین مرتبط و نسبتاً نزدیک انجام شده‌اند که برای پرهیز از طولانی شدن نوشتار، در جدول زیر خلاصه شده‌اند. در ادامه پژوهش‌های مرتبط با موضوع که تاکنون انجام شده است به‌اختصار در جدول آمده است.

جدول شماره ۱: پیشینه پژوهش‌ها

پژوهشگران	موضوع	روش	یافته‌ها
کامدین پارساکیا و همکاران (۱۴۰۱)	تبیین مفهوم انفصال نسلی.	تحلیلی-توصیفی	تفاوت‌های بنیادین با گستره زیاد بین نسل جدید و سایر نسل‌ها.
مهرپرور و احمدی (۱۳۹۷)	نسل Z به‌مثابه ساکنان شبکه‌ها.	اسنادی	ابژه‌های نسلی متناسب با تحولات اجتماعی، فرهنگی با تأثیرات بالای فناوری‌ها و شبکه‌های اجتماعی تغییر می‌کنند.

پژوهشگران	موضوع	روش	یافته‌ها
افضالی و همکاران (۱۳۹۸)	اثرات شکاف نسلی بر هویت دانش آموزان.	روش پیمایشی	تغییر هویت سیاسی و اجتماعی با افزایش شکاف نسل جدید جوانان از نسل‌های اول انقلاب.
دانش و همکاران (۱۳۹۳)	تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران.	تحلیل پیمایش ارزشی جهانی.	افزایش گرایش نوجوانان و جوانان به ارزش‌های مدرن و احساس بحران هویت آنها.
اسکندری و کاظمی (۱۳۹۳)	بررسی جهت‌گیری‌های ارزشی نسل جوان و عوامل مؤثر بر آن.	توصیفی و کمی	جهت‌گیری ارزشی جوانان با میزان استفاده از برنامه‌های صداوسیما و میزان مطالعه کتاب‌ها و مجلات غیردرسی رابطه مثبت معنادار دارد و از سوی دیگر با میزان استفاده از اینترنت و ماهواره قویاً رابطه منفی معنادار دارد.
اندرسون و همکارانش (۲۰۲۱)	شکاف‌های نسلی در استفاده رسانه‌های سیاسی و درگیر شدگی.	مدل EPIG (تعهد- مشارکت)	نسل Y و Z با آسیب‌پذیری بالا علاقه‌مند به کسب اطلاعات سیاسی و درگیر شدگی مدنی سایی هستند.
(Su & Xiao, 2021)	اثرات رسانه‌های اجتماعی بر بحث سیاسی و اعتماد سیاسی بر درگیر شدگی مدنی.	تحلیل داده‌های «پیمایش پارامترهای آسیایی»	سطوح بالاتر استفاده از شبکه‌های اجتماعی همراه با بحث سیاسی بین فردی در شبکه‌های اجتماعی بر بی‌اعتمادی به نهاد‌های سیاسی بر درگیر شدگی مدنی و سیاسی مخاطبان و افراد در ساختار تمامت خواه و ایدئولوژیک حکومت چین تأثیرگذار بوده‌اند.

با بررسی منابع می‌توان به‌خوبی دریافت که اثر مستقیم در رابطه با موضوع چالش‌های حکمرانی در نزد نسل دهه هفتادی و هشتادی‌ها با استفاده از تحلیل داده‌های شبکه‌های اجتماعی نیست لذا انجام این پژوهش از ضرورت و نوآوری برخوردار است.

¹ The Asia Barometers Survey

چارچوب مفهومی و نظری پژوهش

تعریف مفهومی شکاف نسلی و تقسیم‌بندی‌های مهم از آن

«شکاف نسلی» به اختلاف در نگرش‌ها، رفتارها، دانش‌ها و گرایش‌های بین نسل‌ها، به‌ویژه بین جوانان و سالمندان یا والدین و فرزندان، اشاره دارد که منجر به عدم درک متقابل و بروز مطالبات و سوگیری‌های ناسازگار می‌شود. فرهنگ آکسفورد این مفهوم را به اختلاف در نگرش یا رفتار جوانان و افراد سالمند تعریف می‌کند که موجب نبود درک متقابل آنان از یکدیگر می‌شود. فرهنگ و بستر نیز آن را اختلاف گسترده در خصلت‌ها و نگرش‌های میان نسل‌ها تعریف کرده است (معیدفر، ۱۳۸۳: ۵۶). در تعریفی دیگر، شکاف نسلی به تفاوت‌های دانشی، گرایشی و رفتاری بین نسل‌های حاضر در خانواده، با وجود پیوستگی‌های کلان ناشی از ساختارهای اجتماعی، فرهنگی و تاریخی، اشاره دارد و بر منافع، مطالبات و سوگیری‌های نامتجانس و ناسازگار میان نسل‌ها دلالت دارد (آزاد ارمکی، ۱۳۸۳: ۵۷۳).

در ادبیات علوم اجتماعی، نسل‌ها در سده ۲۰ و دهه‌های آغازین سده ۲۱ به پنج گروه اصلی تقسیم شده‌اند:

سنت‌گرایان (نسل پیش از جنگ جهانی دوم): این نسل دارای باورهای سنتی مانند جمع‌گرایی، احترام به مقامات و بزرگ‌ترها و ساختارهای اجتماعی بودند و بحران‌های بزرگی مانند رکود بزرگ دهه ۱۹۳۰ را تجربه کردند. (Anderson et al., 2021: 24)

پرنوزادها (بومرها) (متولدین ۱۹۴۶ تا ۱۹۶۴): این نسل که پس از جنگ جهانی دوم و در دوره انفجار جمعیت متولد شدند، دارای ویژگی‌هایی مانند باور به آزادی‌های سیاسی و اجتماعی مرتبط با مصالح جمعی، خوش‌بینی و برخی تفاوت‌های نسلی ارزشی با والدین خود بودند. (Anderson et al., 2021: 24).

نسل X (متولدین ۱۹۶۵ تا ۱۹۷۹): این نسل در فضای اقتصادی و اجتماعی مدرن و رفاه پس از مشکلات اقتصادی جنگ جهانی دوم زندگی کردند و از ارزش‌های مادی به سمت ارزش‌های فرامادی مانند کرامت انسانی، آزادی‌های اجتماعی و سیاسی، آزادی در انتخاب سلیقه

¹ Generational Gap

² Traditionalists

³ Baby boomer

⁴ Post material values

و سبک زندگی، محیط‌زیست سالم و استقلال فردی و گروهی گرایش یافتند (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۷۳-۷۵).

نسل هزاره Y (متولدین ۱۹۸۰ تا ۱۹۹۴): این نسل در حدها فصل نسل X و Z قرار دارند و در دوره گسترش رسانه‌های کلاسیک و آغاز شکل‌گیری اینترنت متولد شدند. آن‌ها دل‌مشغولی و احساس تهدید بالایی نسبت به مسائلی مانند گرمایش جهانی، حملات تروریستی، تیراندازی در مدارس و بی‌ثباتی اقتصادی و اجتماعی داشتند، اما همچنان به داشتن زندگی بهتر خوش‌بین بودند (Anderson et al., 2021: 24).

نسل Z (متولدین پس از ۱۹۹۵): این نسل به عنوان «بومی‌های دیجیتال» یا ساکنان فضای شبکه‌ای شناخته می‌شوند (Anderson et al., 2021: 25). آن‌ها از نظر ارزش‌ها، نگرش‌ها، نوع مصرف رسانه‌ای و نوع مشارکت سیاسی با نسل‌های پیش از خود، به‌ویژه سنت‌گرایان، بومرها و تا حدی نسل X، دارای شکاف نسلی هستند.

نظریه شکاف نسلی مانهایم و مید (دیدگاه تباری و چرخه زندگی)

مسئله شکاف نسلی در دهه ۱۹۶۰ عمومیت یافت و در دهه ۱۹۷۰ به موضوعی جدی در مطالعات آکادمیک تبدیل شد. نظریه شکاف بین نسلی توسط کارل مانهایم^۳ و مارگارت مید^۱ برای درک تفاوت‌های ارزشی، نگرشی، بینشی و رفتاری نسل‌های پیش و پس از جنگ جهانی دوم مطرح شد. از دیدگاه آن‌ها، این دو نسل در دو جهان کاملاً متفاوت زندگی و تجربه کرده‌اند (پناهی، ۱۳۹۳: ۱۰). مارگارت مید از مفاهیم «چرخه‌های زندگی»^۴ و «تبار»^۵ برای تبیین شکاف نسلی و اثرات آن استفاده کرد. کارل مانهایم نیز به‌عنوان یکی از پیشگامان این حوزه، شکاف نسلی را در دو قالب تبار و چرخه زندگی توضیح داده است. او «تلقی تباری» را بر مبنای روابط خویشاوندی و نسبی در امتداد طبیعی و به‌منظور درک نسل پیشین به کار می‌برد. رویکرد سنت‌گرایان به نسل از منظر تباری، بر استمرار باورها، ارزش‌ها، فرهنگ‌ها و ساختارهای اجتماعی

¹ Digital Natives

² Inter generation gap

³ k.Mannheim

⁴ M.Mead

⁵ Life Cycles

⁶ Lineage

و ثبات اجتماعی-سیاسی تأکید دارد.

در تحلیل مفهوم نسل و شکاف نسلی، دو رویکرد اصلی «تباری» و «چرخه زندگی» وجود دارد: رویکرد تباری (Lineage): این رویکرد برای تحلیل چرخه‌های تغییرات در سطح کلان و بررسی بلندمدت هویت نسلی و تمایز آن از نسل‌های دیگر به کار می‌رود. تمرکز این رویکرد بر تداوم و انتقال ارزش‌ها، باورها و سنت‌ها از نسلی به نسل دیگر در طول زمان است.

رویکرد چرخه زندگی (Life Cycle): در این رویکرد، نسل به گروه جمعیتی از افرادی اطلاق می‌شود که در شرایط مشخص تکنولوژیکی، اجتماعی، فرهنگی و فکری و بحران‌های خاص، تجربه‌های زیستی مشترکی داشته‌اند که آن‌ها را از نسل یا نسل‌های پیشین متمایز می‌سازد (Stoker, 2014: 378). این رویکرد بر مقاطع و برهه‌های زمانی خاص همراه با ویژگی‌های فرهنگی، اجتماعی، سیاسی، بحران‌ها و تحولات تکنولوژیکی، اجتماعی، سیاسی و فکری تمرکز دارد. به عبارت دیگر، رویکرد چرخه زندگی، شکاف و تفاوت‌های بین نسلی را در قالب برش‌هایی از زمان بررسی می‌کند، درحالی‌که رویکرد تباری، نگاهی طولی به این تفاوت‌ها دارد.

برای مثال، می‌توان به تجربه‌های خاصی مانند رکود بزرگ اقتصادی دهه ۱۹۳۰ یا حادثه ۱۱ سپتامبر اشاره کرد که به‌عنوان تکانه‌های مهم بر باورها و ارزش‌های افراد یک نسل تأثیر داشته‌اند. همچنین، نسلی که در دهه‌های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ در دوره رفاه اقتصادی و جنبش‌های اجتماعی دانشجویی و حقوق مدنی زندگی کردند، به‌عنوان نسلی هوادار ارزش‌های فرامادی و دموکراتیک مانند کرامت انسانی، آزادی‌های سیاسی و اجتماعی، صلح‌طلبی و احترام به برابری شناخته می‌شوند که با نسل‌های پیش از خود متمایز بودند. (Stoker, 2014: 379)

دانشمندان سیاسی از منظر نسلی نیز به تحولات نگرشی و تکامل روش‌های حکمرانی می‌نگرند. به تعبیر مانهایم، تا زمانی که فرهنگ و ارزش‌های ریشه‌دار حفظ شوند، هویت نسلی برآمده از آن به حفظ حکومت و ساختار سیاسی-اجتماعی موجود می‌انجامد. اما با تغییرات ماهوی و ریشه‌دار در هویت نسلی و دگرگونی ساختاری آن، نسل بعدی پدیدار می‌شود و حکومت و حکمرانی جدیدی را بنا می‌نهد. مانهایم از تغییر نسلی زنان در سده ۱۹ (پیش از حق رأی) و آغاز سده ۲۰ و اعطای حق رأی به زنان و تحولات سیاسی و اجتماعی پس از آن به‌عنوان مثالی در قالب تعبیر تباری در چرخه بلندمدت به نسل اشاره می‌کند. (Stoker, 2014: 382) از همین منظر می‌توان به تحولات حکمرانی در غرب، پیشرفت‌ها در سطوح دموکراتیزاسیون و وقوع

جنبش‌های اجتماعی برای حق رأی، حقوق مدنی و جنبش‌های دانشجویی اشاره کرد که شکاف‌های نسلی و تحولات فکری، نگرشی و فرهنگ سیاسی برآمده از آن بر وقوع این تحولات اثرگذار بودند. همین تحلیل را می‌توان در ارتباط با تحولات سیاسی دموکراتیک در کشورهای در حال توسعه نیز به کار برد.

رسانه‌ها، شبکه‌های اجتماعی و شکاف نسلی معطوف به حکمرانی خوب

اطلاعات و یافته‌های سیاسی منجر به ظهور نسل جدید و تحول فکری و نسلی می‌شوند و افق فکری فرد را گسترده‌تر کرده و با دید آگاهانه‌تری به رویدادهای سیاسی و اجتماعی می‌نگرد. شکل‌گیری نگرش‌ها و ارزش‌های نوین بر علایق و رفتار سیاسی و مطالبه‌گری فرد تأثیر می‌گذارند. یکی از مهم‌ترین تأثیرات شبکه‌های اجتماعی و رسانه‌ها، مطالبه‌گری برای حکمرانی خوب است، چه در شکل جوهری (مانند آزادی، قانونمندی، پاسخگویی و شفافیت) و چه در شکل «مشی حکومتی» با نگاه تکمیلی و همراه با نسل جدید جوانان و تشکل‌های آنان برای سیاست‌گذاری و مدیریت جامعه پیچیده امروزی. بر اساس نظریه یکپارچگی اطلاعات، تمامی اطلاعات، پتانسیل تأثیرگذاری بر نگرش‌ها را دارند، اما میزان این پتانسیل به میزان تأیید و تقویت باورهای سیاسی افراد در مورد رهبران، نحوه حکمرانی و حقوق شهروندی توسط اطلاعات و همچنین میزان اهمیت و وزنی که فرد به اطلاعات جدید می‌دهد، بستگی دارد (Littlejohn, 1996, p. 139). از نظر دانیل لرنر، جنبه‌های اصلی نوسازی، شامل صنعتی شدن، آموزش نوین و دسترسی گسترده به رسانه‌های جمعی، سبب گذار از نسل قدیمی و سنتی به نسل جدید یا انسان مدرن با ویژگی‌هایی همچون شخصیت پویا، علاقه به نو شدن، تغییر در الگوهای روابط اجتماعی، مشارکت در گروه‌های سیاسی و اجتماعی، برخورداری از مهارت‌های جدید، خرد پویا و اتکای بیشتر به رسانه‌های جمعی برای کسب آگاهی و اطلاعات می‌شود (Lerner, 1995, pp. 48-49). طبیعتاً چنین تجلی شخصیتی و نسلی مدرن به مطالبه‌گری برای روش‌های نوین حکمرانی و درگیری یا مشارکت مدنی و سیاسی و چالشگری حکومت‌های ناپاسخگو به مطالبات منجر می‌شود.

¹ Information-integration theory

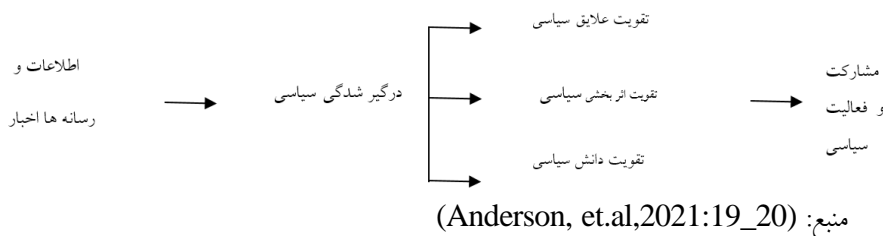
² D. Lerner

یکی از نتایج رویکرد نظری «چرخه زندگی»، پیدایش و گسترش نسل وب ۲ (Web 2)

یعنی شبکه‌های اجتماعی از نیمه دوم دهه ۲۰۰۰ به بعد است. ظهور شبکه‌های اجتماعی مانند فیس‌بوک، اینستاگرام و پیام‌رسان‌هایی مانند تلگرام، توئیتر و واتساپ، به‌عنوان برهه‌ای تاریخی بسیار مهم در چرخه زندگی بزرگسالان جوان و جوان‌ترها، یعنی نسل‌های هزاره (Y) و (Z) از دهه ۱۹۹۰ به بعد، رخ داد و سبب دگرگونی‌های شناختی، فرهنگی، سیاسی و رفتاری در نسل‌های مختلف، به‌ویژه جوانان، شده است. با افزایش بی‌سابقه کانال‌های خبری اینترنتی و شبکه‌های اجتماعی، شهروندان بزرگسال جوان و جوان‌ترها دسترسی بی‌سابقه‌ای به اطلاعات سیاسی و اجتماعی با منابع خبری بسیار گوناگون بر اساس اولویت‌های فردی و علایق سیاسی، اجتماعی، فکری و ایدئولوژیک خود پیدا کرده‌اند و نوع و محتوای خبری و اطلاعاتی خود را در رسانه جدید تعیین می‌کنند. (Anderson et al., 2021: 11) از دهه ۲۰۰۰ به این سو، با تغییر محیط رسانه‌ای، شهروندان، به‌ویژه جوان‌ترها (نسل‌های Y و Z)، حضور در شبکه‌های اجتماعی و پیام‌رسان‌ها را تجربه می‌کنند و با افزایش این ارتباط و دسترسی، فاصله آن‌ها از منابع رسانه‌ای کلاسیک بیشتر می‌شود.

یکی از پیامدهای گسترش شبکه‌های اجتماعی، تغییر الگوی مشارکت مدنی و سیاسی نسل‌های Y و Z (بزرگسالان جوان و جوان‌ترها) از اواسط دهه ۲۰۰۰ به بعد و به‌تبع آن، افزایش مطالبه‌گری برای حکمرانی خوب، پاسخگو و مشارکتی با توجه ویژه به انتظارات و تحولات فکری و نگرشی این نسل جدید است. مطالعات اندرسون و همکارانش و سایر مطالعات نشان می‌دهد که این دو نسل، به‌ویژه جوان‌ترها، عمدتاً به مشارکت مدنی و سیاسی برخط (سایبری) و غیرمترعارف و غیرنهادی تمایل دارند. این دو نسل هم در زمینه کسب اطلاعات (شناختی) و هم در زمینه رفتاری (کنش) به سمت شبکه‌های اجتماعی گرایش داشته‌اند. نسل جوان و جوان‌ترها در مقایسه با نسل‌های مسن‌تر (سنت‌گرایان، بومرها و Xها (فرصت و توانایی شناختی بسیار بالاتری برای کنش سیاسی دموکراتیک و پاسخگو کردن رهبران و حکومت‌ها در قالب حکمرانی خوب دارند. (Albacete, 2013: 24) نسل‌های قدیمی‌تر، در مقابل، بیشتر به رسانه‌های کلاسیک برای کسب اطلاعات و اخبار سیاسی و اجتماعی و در زمینه رفتاری و مشارکتی به نهادهای مشارکتی کلاسیک مانند نهادهای مدنی و احزاب سیاسی تمایل داشته‌اند. (Anderson et al.,

(48: 2021 اندرسون و همکارانش با استناد به مطالعات رابرت دال (۱۹۸۹) و ایشرز و دنیس^۲ (۱۹۸۷)، از متغیر «درگیرشدگی سیاسی» به‌عنوان متغیری پیشینی و مقدم بر مشارکت سیاسی (یعنی فعالیت سیاسی عملی مخاطب در حوزه عمومی و اجتماع) در توضیح اثرات مستقیم رسانه‌ها بر مخاطبان استفاده کرده‌اند. بر اساس این مدل، عملکرد خوب دموکراسی و حکمرانی خوب دموکراتیک مستلزم دانش، صلاحیت، مهارت‌های سیاسی و اثربخشی سیاسی است.

نسل جوان و جوان‌ترها علاقه‌مندی سیاسی را بیشتر در شبکه‌های اجتماعی و اینترنتی و نسل‌های مسن‌تر عمدتاً در رسانه‌های کلاسیک (روزنامه‌ها، مجلات، رادیو و تلویزیون) پیگیری می‌کنند. (Anderson et al., 2021: 50) یکی از متغیرهای تعدیل‌کننده یا مداخله‌گر در بررسی رابطه بین استفاده از رسانه‌ها و مشارکت سیاسی، «اعتماد سیاسی» است. آلموند و وربا در مطالعات خود به این نتیجه رسیدند که در شش دهه از عمر دموکراسی‌ها در غرب در قرن بیستم، اعتماد سیاسی به‌عنوان عاملی مهم در پیوستن افراد به نهادهای مدنی و شکل‌گیری هویت جمعی قوی برای کنش جمعی در فرایندهای دموکراتیک باهدف بهبود روشننگری حکمرانی و تحقق حکمرانی کارآمد دموکراتیک، نقش‌آفرین بوده است. (Su & Xiao, 2021: 7) اینگلهارت نیز رضایت و اعتماد سیاسی را یک پیش‌شرط مهم برای ثبات و استمرار دموکراسی‌ها در کنار عوامل دیگر ذکر کرده است (اینگلهارت، ۱۳۷۳: ۶۶). در یکی از مطالعات (Su & Xiao, 2021) سطح پایین اعتماد به عملکرد نهادهای سیاسی و حکومتی سبب افزایش انگیزه برای پیوستن به درگیرشدگی مدنی و سیاسی با هدف بهبود حکمرانی و عملکردها می‌شود.

شبکه‌های اجتماعی در کنار نهادهای اجتماعی و مدنی محلی می‌توانند بسترساز و عاملی

¹ R. Dahl

² Dennis

برای توسعه مهارت‌های مدنی و ارتباطی، گسترش علاقه‌مندی سیاسی و مدنی، افزایش آگاهی مدنی، تجربه مشارکتی اولیه، جامعه‌پذیری اجتماعی و مدنی و توسعه نگرش‌ها و فرهنگ سیاسی مدنی و دموکراتیک شوند. (Brady, Chaskin & McGregor, 2020: 184) نتیجه یا پیامد آن، ایجاد، توسعه و نهادینه‌سازی شهروندی فعال و مدنی یا دموکراتیک است که پیش‌شرط مقدم برای مشارکت سیاسی و حکمرانی دموکراتیک کارآمد هستند. همچنین، شبکه‌های اجتماعی با فرصت‌های بی‌نظیر مانند اتاق‌های گفتگو، کلاب‌هاوس‌ها، کنفرانس‌های برخط یا دپارتمان‌های الکترونیکی اқشار و نیروهای اجتماعی یا تشکل‌های مدنی مانند پارلمان‌های ملی جوانان و شوراهای محلی جوانان در فضای سایبری توانسته‌اند در تجهیز شناختی و اطلاع‌رسانی، هویت‌یابی مدنی، بسیج سیاسی و اجتماعی و به‌طورکلی مشارکت مدنی و سیاسی مخاطبان، عمدتاً جوان و جوان‌ترها، بسیار تأثیرگذار باشند. (Brady, Chaskin & McGregor, 2020) با ظهور و گسترش شبکه‌های اجتماعی یا وب ۲، «قوه پنجم» به‌عنوان «مردم ارتباط یافته» در محیط شبکه‌ای شکل گرفته که افراد می‌توانند با شهروندان، سیاستمداران، دانشمندان، فعالان سیاسی و اجتماعی و غیره در تماس باشند. شبکه‌های اجتماعی یک محیط اطلاعاتی و ارتباطی بسیار پویا، ساختارشکن، غیرسلسله‌مراتبی، بسیار کثرت‌گرا و حتی هرج‌ومرج‌گونه ایجاد کرده که در کنار فرصت‌ها، می‌تواند تهدیدها و انحراف‌هایی نیز برای مخاطبان ایجاد کند (Michalska et al., 2016: 1809). به گفته بک، رسانه‌ها و شبکه‌های دیجیتال با تجهیز شناختی-اطلاعاتی و ارتباطی-تعاملی، توانایی و آمادگی شهروندان برای مشارکت در جنبش‌های اجتماعی و پاسخ مثبت به فراخوان‌های آن به‌عنوان عضوی از اجتماع محلی و جامعه جهانی و پیوستن به اقدام یا کنش‌های جمعی برای مطالبه‌گری برای حکمرانی دموکراتیک و پاسخگو را افزایش داده است. او از «جنبش اشغال‌آوال استریت» به‌عنوان مصداق بارزی در پیوند شهروندی محلی و جهانی ذکر می‌کند. (Nah & Yamamoto, 2018: 21)

¹ Chat Rooms

² Club House

³ Online Conferences

⁴ The Fifth Estate

⁵ The Connected People

⁶ Occupy Movement

روش پژوهش و چرایی انتخاب اینستاگرام و تویتر

این مطالعه با روش میدانی-اکتشافی و با تکنیک تحلیل محتوای کیفی به بررسی دیدگاه‌ها و مطالبات نسل جوان (دهه ۷۰ و ۸۰ خورشیدی) در خصوص حکمرانی خوب دموکراتیک و مشارکتی پرداخته است. جامعه آماری پژوهش، شبکه‌های اجتماعی اینترنتی، به‌ویژه تویتر و اینستاگرام، بود. داده‌ها از منابع مختلف شامل متون، دست‌نوشته‌ها، تصاویر، ویدئوها، سخنرانی‌ها و تصاویر حاوی خواسته‌ها و مطالبات نسل Z در فضای مجازی با بیشترین بازدید و پسند (like) در این دو شبکه جمع‌آوری شده‌اند. داده‌های جمع‌آوری شده بر اساس شباهت‌ها و ارتباطات موجود، کدگذاری و دسته‌بندی شده‌اند. در این مطالعه، بیش از ۱۰۰۰ نفر از دختران و پسران ۱۵ تا ۲۴ ساله در سطح کشور با روش نمونه‌گیری تصادفی که در بازه زمانی شهریور ۱۴۰۱ تا شهریور ۱۴۰۲ به دلیل بحران‌های موجود، بیشترین میزان علاقه‌مندی به درگیرشدگی و مصرف رسانه‌ای- شبکه‌ای را داشتند، انتخاب شدند. صدها ویدئو، عکس و متن منتشرشده در فضای مجازی و رسانه‌ها بررسی، طبقه‌بندی و مقوله‌های کلی و زیرمقوله‌ها از آن‌ها استخراج شدند تا به نتیجه‌گیری کلی در خصوص چالش‌ها و انتظارات پیرامون حکمرانی خوب دموکراتیک و مشارکتی و نیز علل اصلی اعتراضات دست‌یافته شود.

دلایل انتخاب تویتر و اینستاگرام:

تویتر و اینستاگرام به دلیل ویژگی‌های زیر به‌عنوان جامعه آماری انتخاب شدند:

- اشتراک‌گذاری حجم بالای محتوا: این شبکه‌ها امکان اشتراک‌گذاری حجم بالایی از عکس، فیلم و متن کوتاه را فراهم می‌کنند و کاربران می‌توانند به‌راحتی و به‌صورت واضح منظور خود را بیان کنند.
- آمار بالای کاربران: طبق نظرسنجی ایسپا (دی ۱۴۰۲) و آمار مرکز پژوهشی بتا، اینستاگرام و تویتر کاربران فعال زیادی در ایران دارند، به‌ویژه در میان جوانان.
 - اینستاگرام: طبق آمار ایسپا، ۴۷٫۱ درصد مردان و ۴۵٫۸ درصد زنان بالای ۱۸ سال از اینستاگرام استفاده می‌کنند. جوانان (۱۸ تا ۲۹ سال)، افراد دانشگاهی و ساکنان مراکز استان بیشترین کاربران این پلتفرم هستند. طبق آمار مرکز پژوهشی بتا، تعداد کاربران اینستاگرام از ۲۴ میلیون در سال ۹۶ به ۴۸ میلیون در سال ۱۴۰۰ رسیده است. همچنین، تعداد کاربران پرفالوور نیز افزایش چشمگیری داشته است. این نشان

می‌دهد که کاربران جدید اغلب به دنبال پیگیری صفحات جذاب و کاربران پرفالوور هستند و لزوماً به دنبال تولید محتوا و تعامل با سایر کاربران نیستند.

○ **توییتر:** توییتر یک شبکه اجتماعی متن‌محور با مخاطبان خاص خود است که از سال ۸۸ در ایران فیلتر است. با این حال، کاربران از طریق اپلیکیشن و وب به آن دسترسی دارند. طبق آمار مرکز پژوهشی بتا، تعداد کاربران فارسی‌زبان توییتر از ۲ میلیون در سال ۹۹ به ۳,۲ میلیون در سال ۱۴۰۰ رسیده و تعداد پست‌ها نیز افزایش یافته است.

یافته‌های پژوهش

در این مطالعه در ارتباط با مطالبات و مشکلات نسل زد، ۴ مقوله یا محور اصلی مانند باورها و ارزش‌های نسل زد، انتظارات این نسل از حاکمیت، چالش‌ها و مشکلات موجود در نظام و درنهایت، پیشنهادهای دهه هفتادی و هشتادی‌ها برای حکمرانی خوب و پاسخگو، برداشت و استخراج شدند که هر یک از مقوله‌های اصلی دارای یک سری مقوله‌های فرعی یا زیرمقوله هستند که در ادامه در جدول‌ها درج شده‌اند.

- طرح باورها و نگرش‌های نسل Z

طبیعتاً چالش‌آفرینی در سپهر سیاسی و اجتماعی پیرامون مقوله مهم حکمرانی و سایر مسائل، بدون زمینه و مقدمه رخ نمی‌دهد. طرح هر چالش و رفتارهای اعتراضی از یک‌سو تابعی از بحران‌ها و کاستی‌های حکمرانی در زمینه‌های اقتصادی، سیاسی، فرهنگی و اجتماعی و از سوی دیگر تابعی از تحولات فکری و نگرشی و آگاهی سیاسی-اجتماعی انتقادی نسبت به بحران‌های کارکردی و مشروعیتی حکومت و حکمرانی در قالب «حکمرانی بد» است. در این بخش، از طریق تحلیل محتوای کیفی شبکه‌های اجتماعی (اینستاگرام و توییتر)، شاخص‌ها و نشانه‌های باورهای فکری و نگرشی نسل جدید جوانان نسبت به چالش‌های حکمرانی، مطالبات و اعتراضات آن‌ها در زوایای سیاسی، فرهنگی، اجتماعی و عملکردی بررسی می‌شوند.

نسل Z که در دنیای مدرن و با دسترسی فراوان به فناوری رشد کرده، نگرشی بازتر به جهان، اهمیتی ویژه برای هویت شخصی و ابراز آن در فضای مجازی، تمایل به تصمیم‌گیری بر اساس مسائل و ارزش‌ها به جای پیروی از سنت‌ها و احزاب سیاسی، و توانایی بالا در تحلیل و ارزیابی اطلاعات با نگرشی انتقادی دارد.

نسل Z خواهان آزادی بیان و اعتراض بر اساس حقوق انسانی، تضمین حقوق اساسی همه

افراد از جمله اقلیت‌ها و حریم خصوصی شهروندان، تساوی جنسیتی و حقوق زنان، شفافیت و پاسخگویی دولت، انتخابات آزاد و عادلانه، مشارکت مردم در تصمیم‌گیری‌ها و توجه دولت به امنیت ملی و منطقه‌ای است و به دنبال جامعه‌ای پویا، عادلانه و مبتنی بر اصول دموکراتیک و حقوق بشر می‌باشد.

جوانان با چالش‌هایی نظیر محدودیت‌های آزادی بیان و فعالیت‌های سیاسی، تحریم‌ها و کاهش ارتباطات بین‌المللی، عدم آگاهی کافی از نیازهایشان و سانسور و محدودیت‌های فضای مجازی روبرو هستند که این مسائل منجر به سرخوردگی، عدم مشارکت در فرایندهای اجتماعی و سیاسی، احساس بی‌توجهی و نادیده گرفته شدن نظراتشان می‌شود و در نتیجه، اصلاحات در قانون‌گذاری و مقررات برای بهبود ساختارهای اجتماعی، تضمین حقوق افراد و آزادی‌های شهروندی و افزایش شفافیت نهادها ضروری است.

اکنون، با گذر از مباحث نظری و روش‌شناسی پژوهش، به بخش اصلی یافته‌ها و تحلیل محتوای انجام‌شده پرداخته می‌شود. در این بخش، نتایج حاصل از تحلیل محتوای کیفی شبکه‌های اجتماعی (اینستاگرام و توییتر) در قالب جداول ارائه می‌شوند. این جداول، ساختاریافته و دسته‌بندی‌شده بر اساس چهار مقوله اصلی - باورها و ارزش‌های نسل زد، انتظارات این نسل از حاکمیت، چالش‌ها و مشکلات موجود در نظام، و پیشنهادهای دهه هفتادی و هشتادی‌ها برای حکمرانی خوب و پاسخگو - تنظیم شده‌اند. هر یک از این مقوله‌های اصلی، شامل زیر مقوله‌هایی هستند که به تفصیل در جداول مربوطه شرح داده شده‌اند. هدف از ارائه جداول، نمایش شفاف و سازمان‌یافته داده‌های جمع‌آوری شده و تسهیل درک و تحلیل یافته‌های پژوهش است.

شایان ذکر است که محدودیت‌های حجمی و ساختاری مقاله، نویسندگان را ملزم به‌گزینش و ارائه محدود نمونه‌هایی از گزاره‌های کلیدی مستخرج از تحلیل محتوا و حذف موارد مشابه نمود؛ باین وجود، جملات انتخاب‌شده، گزاره‌های اصلی و بیانگر جوهر معنایی تحلیل انجام‌شده هستند.

جدول شماره ۲: مقوله اصلی باورها و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی نسل Z

مقوله اصلی باورها و ارزش‌های اجتماعی و فرهنگی نسل Z		
زیر مقوله‌ها	کدهای استخراج‌شده	جملات کلیدی
	۱. اهمیت اینترنت در زندگی	- اینترنت دیگه جزئی از وجود ما شده، مثل آب‌وهوا. تصور یه روز بدون اون برامون سخته. - اینترنت_زندگی_ماست. دیگه بدون اینا میشه زندگی کرد؟

<p>- همه ارتباط‌ها، کارها، مون و حتی تفریحات‌مون وابسته به این دنیای مجازی شده. آیا واقعاً می‌تونیم این همه امکانات رو از دست بدیم؟! - تفاوت‌های قومی و فرهنگی مانند رنگ‌های مختلف یک نقاشی‌اند که کنار هم، تصویر کامل‌تری از جهان رو می‌سازن - تنوع فرهنگی یه نعمته! باید قدرش رو بدونیم و ازش برای ساختن یه دنیای بهتر استفاده کنیم. - هر باور و اعتقادی ارزش خودش رو داره و وقتی کنار هم قرار می‌گیرن، یک جهان متنوع و زیبا می‌سازن. - واقعاً تو این روزها به این نتیجه رسیدیم که دنیا پر از نوسان و عدم قطعیه. - هیچ چیز مطلق نیست! همه چیز می‌تونه تغییر کنه و هیچ چیز قطعی نیست. - ما باید آماده باشیم که با تغییرات مواجه بشیم و هر لحظه‌ای رو به عنوان یک فرصت ببینیم. - واقعاً تو دنیای امروز فهمیدیم که هر کسی از زاویه‌ای خاص به زندگی نگاه می‌کنه و تجربیاتش شکل دهنده باورها و نظراتش هستن. - هیچ کس صاحب حقیقت مطلق نیست و همه دیدگاه‌ها قابل احترامند. - نسل ما دیگه مثل قدیمیا نیستن! سنت‌ها و خط قرمزها برامون مهم نیستن و ما به دنبال ایده‌های نو و خلاقانه‌ایم. - این روزها برای حل مشکلات و رسیدن به هدف‌ها،مون، با جرئت از چارچوب‌ها خارج می‌شیم. دیگه نمی‌خوایم محدود بشیم به افکار قدیمی و فقط به راه‌های مشخص نگاه کنیم. - خودمون راه و رسم زندگی خودمون رو تعیین می‌کنیم. دیگه به حرف بزرگ‌ترها گوش نمی‌دیم، چون ما خودمون بهتر می‌دونیم چی برامون مناسبه. - دنبال تقلید از دیگران نیستیم، خودمون رو می‌شناسیم و به خودمون ایمان داریم. - واقعاً مهم نیست بقیه چی فکر می‌کنن. ما برای خودمون راه خودمون رو می‌سازیم و به ارزش‌ها و ایده‌های خودمون پایبندیم. - خودمون رو باور داریم و نیازی به پیروی از دیگران نمی‌بینیم. - نسل ما فقط دنبال پول و مقام نیست. بیشتر به دنبال خودشناسی و رشد فردی هستیم. - ما در دنیایی زندگی می‌کنیم که ارزش‌های واقعی را بیشتر از پیش درک می‌کنیم.</p>	<p>۲. اهمیت تنوع فرهنگی</p> <p>۳. عدم قطعیت و تغییرپذیری دنیا</p> <p>۴. احترام به دیدگاه‌های مختلف</p> <p>۵. تغییر نگرش نسل جدید</p> <p>۶. تغییر تعریف موفقیت و ارزش‌ها</p>	
--	---	--

<p>- نسل ما به دنبال معناست، نه فقط موفقیت مادی.</p> <p>- دیالوگ چهره به چهره، حس خوبی به آدم می‌ده.</p> <p>- اعتماد و دوستی رو فقط توی دنیای واقعی می‌تونن حس کنی.</p> <p>- وقتی حضوری صحبت می‌کنیم، انرژی و vibe بهتری می‌گیریم.</p> <p>- واقعاً عجیب‌غریبه که چطور فضای مجازی به ما این امکان رو می‌ده که خودمون رو بهتر ابراز کنیم.</p> <p>- تو دنیای واقعی آدم خجالتی‌ام، اما آنلاین راحت‌تر حرف می‌زنم.</p> <p>- وقتی جلوی دوربین یا کیبورد می‌نشینم، احساس می‌کنم آزادترم و می‌تونم راحت‌تر فکرامو بیان کنم.</p> <p>- زن و مرد فرقی ندارن و هر دو باید حقوق برابر داشته باشن.</p> <p>- زنان حق دارن در همه جنبه‌های زندگی، از جمله تحصیل، کار فرصت‌های مساوی داشته باشن.</p> <p>- مبارزه برای حقوق زنان وظیفه همه ماست، چه زن و چه مرد.</p> <p>- کار تیمی رمز موفقیته! هیچ موفقیتی به تنهایی به دست نمیداد.</p> <p>- وقتی که افراد با هم همکاری می‌کنن، می‌تونن ایده‌های خلاقانه‌تر و راه‌حل‌های بهتری پیدا کنن.</p> <p>- هر کسی توی یک تیم نقطه قوت‌ها و مهارت‌های خاص خودش رو داره و وقتی این توانایی‌ها با هم ترکیب می‌شن، نتیجه فوق‌العاده‌ای به وجود میاد.</p> <p>- آینده کره زمین به ما بستگی داره و باید مراقبش باشیم.</p> <p>- ما مسئول حفاظت از این سیاره و منابعش هستیم.</p> <p>- رفتارهای ما، از مصرف انرژی گرفته تا مدیریت زیاده‌ها، می‌تونه تأثیر زیادی بر روی محیط زیست داشته باشه.</p> <p>- گرمایش زمین، فقر جهانی، بیماری‌های واگیردار... اینها فقط مشکلات یه کشور نیستن، مشکلات کل بشریتن!</p> <p>- هیچ کس تو این دنیا از مشکلات بقیه جدا نیست. ما همه به هم وابسته‌ایم.</p> <p>- وقتی یک نفر با چالش مواجه میشه، تأثیرش می‌تونه به کل جامعه برسه.</p> <p>- این واقعیت رو فراموش نکنیم. که مشکلات اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی همگی به هم متصل هستن.</p>	<p>۷. مزایای ارتباطات حضوری در مقابل ارتباطات آنلاین</p> <p>۸. برابری حقوق زنان و مردان</p> <p>۹. اهمیت کار تیمی و اتحاد</p> <p>۱۰. مسئولیت ما در قبال کره زمین</p>	
--	---	--

جدول شماره ۳: مقوله اصلی باورها و ارزش‌های سیاسی نسل Z

مقوله اصلی باورها و ارزش‌های سیاسی نسل Z		زیر مقوله‌ها
جملات کلیدی	کدهای استخراج‌شده	
<p>- صدای ما شنیده‌شده! ما اینجا هستیم که صدای نسلمون رو بلند کنیم.</p> <p>- حق داریم آزاده فکر کنیم، حرف بزیم و نظرمون رو بدون ترس بگیم. دیگه وقتشه که به ما گوش بدن.</p> <p>- سکوت کردن فقط باعث می‌شه حقوقمون یکی یکی از دست بره و کسی هم نفهمه.</p> <p>- آگه تونیم حرف بزیم و آزاده فکر کنیم، چطوری می‌تونیم به آینده بهتر برسیم؟</p> <p>- هیچ‌کس با سانسور و محدودیت به جایی نرسیده! ما از دیوارهایی که جلو فکرمون می‌کشن، بیزاریم.</p> <p>- شفافیت در حکومت یعنی مردم بدونن تصمیمات چطور گرفته می‌شن.</p> <p>- با شفافیت در حکومت، اعتماد مردم به نهادها بیشتر می‌شه.</p> <p>- وقتی حکومت شفاف باشه، فساد کمتر و پاسخگویی بیشتر می‌شه.</p> <p>- نظارت یعنی اطمینان از اینکه کارها درست و به موقع انجام می‌شن.</p> <p>- با نظارت موثر، عملکرد بهتر و شفافیت بیشتر می‌شه.</p> <p>- قانونمندی در حکومت یعنی تصمیمات بر اساس قانون، نه منافع شخصی.</p> <p>- حکومت قانونمند به حقوق و آزادی‌های مردم احترام می‌ذاره.</p> <p>- با قانونمندی در حکومت، فساد کمتر و عدالت بیشتر می‌شه.</p> <p>- پاسخگویی یعنی هرکس برای تصمیمات و اقداماتش مسئول باشه.</p> <p>- با پاسخگویی، اعتماد بین مردم و مسئولان تقویت می‌شه.</p> <p>- پاسخگویی یعنی شفافیت در عملکرد و پذیرش اشتباهات.</p> <p>- ما باور داریم که قدرت واقعی توی دستای مردمه، نه توی دست یه نفر یا یه گروه خاص.</p> <p>- مردم هستن که باید تصمیم بگیرن و سرنوشتشون رو بسازن، نه اینکه یه نفر به جای همه حرف بزنه.</p> <p>- آگه قدرت تو دست مردم نباشه، عدالت معنی نداره.</p> <p>- سیاستمدارا همیشه دنبال منافع خودشون، ولی ما دیگه گول وعده‌های توخالی و حرفای قشنگشون رو نمی‌خوریم.</p> <p>- هر وقت به قدرت می‌رسن، یادشون میره برای مردم کار کنن.</p> <p>- ما اینجا هستیم تا بگیم که دیگه از بازی‌های قدیمی خسته شدیم! وقتشه که به مردم و خواسته‌هاشون گوش بدن، نه جیب خودشون.</p> <p>- اخبار معتبر کجاست؟ دیگه هر خبری رو نمی‌تونیم باور کنیم.</p> <p>- ما دنبال منابع موثق و تحلیل‌های دقیق هستیم، نه شایعات و اخبار جعلی.</p> <p>- وقتی هرکسی می‌تونه چیزی بگه، چطور می‌تونیم به واقعیت‌ها نزدیک بشیم؟</p>	<p>۱. اهمیت آزادی بیان</p> <p>۲. مخالفت با سانسور</p> <p>۳. شفافیت در حکومت</p> <p>۴. اهمیت نظارت</p> <p>۶. اهمیت قانونمندی</p> <p>۷. اهمیت پاسخگویی</p> <p>۸. اهمیت حاکمیت مردم</p> <p>۹. بی‌اعتمادی به سیاستمداران و احزاب</p> <p>۱۰. اهمیت اخبار معتبر و مقابله با اخبار جعلی</p>	<p>سیاسی</p>

جدول شماره ۴: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z

مقوله اصلی: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z		زیر مقوله
پیشنهادات برای حل چالش	جملات کلیدی	کدهای استخراج شده
<p>کد اول: آزادی بیان و اندیشه</p> <p>- ایجاد فضای آزاد برای بیان اندیشه و اعتراض.</p> <p>- دولت باید از تنوع دیدگاه‌ها استقبال کند.</p> <p>- دولت باید با وضع قانون به مردم این اطمینان رو بدهد که آزادی بیان حقی جدی و محترم هست.</p> <p>کد دوم: حمایت از نهادهای مدنی</p> <p>- تشویق و حمایت از جنبش‌ها و سازمان‌های مدنی.</p> <p>- سازماندهی کمپین‌های اعتراضی و درخواست‌های عمومی برای تحقق حقوق بشر و آزادی بیان.</p> <p>- برگزاری دوره‌های آموزشی درباره حقوق مدنی و سیاسی برای افزایش آگاهی.</p> <p>کد سوم: مبارزه با فساد</p> <p>- باید با آفازدها و حکومتی‌ها دزد برخورد بشه!</p> <p>- دولت باید قوانین رو اصلاح کنه و مجازات‌ها رو تشدید کنه تا از فساد جلوگیری کنیم!</p> <p>- فقط با ایجاد یک چارچوب قانونی قوی و شفاف، می‌تونیم به واقعی‌ترین شکل ممکن با تخلفات اقتصادی</p>	<p>- مردم حق دارن آزادانه ایده‌ها و نظرات خودشون رو بیان کنن.</p> <p>- آزادی بیان نه تنها به ما امکان می‌ده تا صدای خودمون رو بشنویم، بلکه باعث تبادل نظر و رشد اجتماعی می‌شه.</p> <p>-وقتی هر فردی احساس کنه که نظراتش ارزشمند و قابل احترام هست، جامعه‌ای زنده و خلاق شکل می‌گیره.</p> <p>-مردم حق دارن بدونن که مسئولین چطور پول مملکت رو خرج می‌کنن!</p> <p>- شفافیت در مدیریت مالی و اقتصادی نه تنها اعتماد مردم رو جلب می‌کنه، بلکه باعث می‌شه که هر فردی احساس کنه در تصمیم‌گیری‌ها شریک هست.</p> <p>- وقتی مشخص نباشه که منابع عمومی به کجا می‌ره، فساد و سوءاستفاده ریشه می‌زنه.</p> <p>-تحریم‌ها باعث شده تا جوانان ایرانی از دنیای بیرون ایزوله بشن و نتونن استعدادهاشون رو شکوفا کنن.</p> <p>- جوانان حق دارن با مردم</p>	<p>۱. آزادی بیـــــان و فعالیت‌های سیاسی و مدنی</p> <p>۲. شفافیت مالی و مبارزه فساد</p> <p>۳. رفع تحریم‌ها و ارتباط با جهان</p>

سیاست

<p>برخورد کنیم.</p> <p>کد چهارم: بهبود روابط بین‌الملل</p> <p>- دولت باید روابط بین‌المللی رو تقویت کنه و به همکاری‌های بین‌المللی اولویت بده.</p> <p>- مسئولین باید دست از دشمنی با کشورها دیگه بردارن.</p> <p>- باید به جای ایجاد تنش به دنبال دوستی و همکاری باشیم.</p> <p>کد پنجم: توجه به نیازهای جوانان</p> <p>- دولت باید بیشتر به نیازهای جوانان گوش بده و فرصت‌های مناسب برای رشد و پیشرفت‌شون فراهم کنه.</p> <p>- ایجاد فضای مناسب برای خلاقیت و نوآوری باید در اولویت برنامه‌های دولتی باشه.</p> <p>- تأمین آموزش باکیفیت یکی از الزامات اساسی برای موفقیت جوانان است.</p> <p>کد ششم: اصلاح نظام سیاسی</p> <p>- ما نیاز به سیاستمدارایی داریم که به فکر منافع عمومی باشن، نه منافع شخصی.</p> <p>- باید قوانین سختگیرانه‌تری برای جلوگیری از انحصار قدرت وضع بشه.</p> <p>- دوره‌های قدرت باید محدود بشن تا سیاستمدارا بیش از حد به کرسی‌ها نچسبن.</p>	<p>کشورهای دیگه ارتباط برقرار کنن و از فرهنگ و تجربیات آنها یاد بگیرن!</p> <p>- ارتباطات با دنیا می‌تونه افق‌های جدیدی رو به روی ما باز کنه و به تبادل ایده‌ها و خلاقیت‌ها کمک کنه.</p> <p>- دولت هنوز متوجه نشده که ما به فرصت‌های بیشتر برای پیشرفت نیاز داریم!</p> <p>- انگار مشکلات جوانان توی یک اتاق بسته‌ست و کسی صدای ما رو نمی‌شنوه.</p> <p>- دیگه خسته شدیم از وعده‌های توخالی؛ ما فقط به عمل نیاز داریم!</p> <p>- رقابت‌های سیاسی تنها به سود قدرت‌طلبان و به ضرر مردم تموم می‌شه.</p> <p>- وقتی سیاستمداران فقط به فکر منافع شخصی هستن، مردم نادیده گرفته می‌شن.</p> <p>- قدرت‌طلبی باعث ایجاد اختلافات و تنش‌های بی‌پایان در جامعه می‌شه.</p> <p>- تعصب‌های سیاسی و مذهبی جلوی پیشرفت جامعه رو می‌گیرند.</p> <p>- چرا نمی‌تونیم به عقاید هم احترام بذاریم؟ هر کسی حق داره نظر خودش رو داشته باشه.</p> <p>- تعصب فقط ما رو از هم دورتر می‌کنه، ما به همبستگی نیاز داریم.</p>	<p>۴. توجه به مشکلات و نیازهای جوانان</p> <p>۵. نقد رقابت‌های سیاسی و قدرت‌طلبی</p> <p>۶. مقابله با تعصب</p> <p>۷. اهمیت نهادهای مدنی</p> <p>۸. مشکلات سیستم قضائی</p>	
---	--	--	--

<p>کد هفتم: مقابله با تعصب</p> <p>- باید به جای تعصب، یاد بگیریم که به عقاید و باورهای همدیگه احترام بذاریم.</p> <p>- آموزش درست می‌تونه به کاهش تعصبات سیاسی و مذهبی کمک کنه.</p> <p>- گفت‌وگوی سازنده و بدون تعصب بین افراد با عقاید مختلف، راه حل خیلی از مشکلاته.</p> <p>کد هشتم: بهبود سیستم قضایی</p> <p>- شفافیت باید اولویت باشه؛ همه مراحل قضایی باید شفاف و قابل پیگیری باشه.</p> <p>- دادگاه‌های آنلاین و سرعت بخشی به رسیدگی به پرونده‌ها می‌تونه به کاهش تراکم پرونده‌ها کمک کنه.</p> <p>- استقلال قضات باید تضمین بشه؛ هیچ قاضی نباید تحت تأثیر فشارهای سیاسی یا مالی قرار بگیره.</p>	<p>- تضعیف نهادهای مدنی یعنی صدای مردم کمتر شنیده می‌شه.</p> <p>- وقتی نهادهای مدنی تضعیف بشن، دموکراسی هم تضعیف می‌شه.</p> <p>- بدون نهادهای مدنی، مردم ابزار کمتری برای مطالبه حقوقشون دارن.</p> <p>- سیستم قضایی ما نیاز به شفافیت بیشتری داره؛ مردم نمی‌دونن چی داره پشت درهای بسته اتفاق می‌افته.</p> <p>- چرا هرکی یه اعتراضی می‌کنه سریعی بهش می‌گن اقدام علیه امنیت ملی، واقعا مسخره هست.</p> <p>- وقتی عدالت به تأخیر می‌افته، انگار عدالت اصلاً اجرا نشده!</p>	
---	--	--

جدول شماره ۵: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z

مقوله اصلی: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z			
زیرمقوله‌ها	کدهای استخراج شده	جملات کلیدی	پیشنهادات برای حل چالش
جنسیتی و فرهنگی	- آزادی پوشش	- حجاب باید انتخابی باشه، نه اجباری؛ هر کس حق داره درباره پوشش خودش تصمیم بگیره.	کد اول: آزادی انتخاب (به‌ویژه در مورد پوشش)
		- سخت‌گیری در حجاب باعث می‌شه بیشتر مردم از قوانین دور بشن، نه اینکه بهشون احترام بذارن.	- آزادی انتخاب باید اولویت باشه؛ هر کسی باید حق داشته باشه که خودش تصمیم بگیره.
		- احترام به آزادی شخصی یعنی هر کسی بتونه پوششی که بهش احساس	- آموزش‌های فرهنگی و دینی مؤثرتر از تحمیل حجاب اجباریه.
			- گفت‌وگوی باز بین مردم و دولت باید

<p>اتفاق بیفته تا نیازهای جامعه شنیده بشه.</p> <p>کد دوم: تمرکززدایی و توزیع عادلانه منابع:</p> <p>- تمرکززدایی از شهرهای بزرگ تا خدمات و منابع به شهرها و روستاهای کوچکتر هم منتقل بشه.</p> <p>- شفاف‌سازی بودجه‌های دولتی؛ باید ببینیم منابع کجا می‌ره و چطور هزینه می‌شه.</p> <p>- دسترسی عادلانه به اینترنت و زیرساخت‌های دیجیتال باید در همه مناطق کشور فراهم بشه.</p> <p>کد سوم: بهبود وضعیت جوانان (فرصت‌های شغلی و جلوگیری از مهاجرت نخبگان):</p> <p>- ایجاد فرصت‌های شغلی مناسب در داخل کشور با حقوق و مزایای رقابتی.</p> <p>- توسعه و حمایت از استارت‌آپ‌ها تا جوان‌ها بتونن ایده‌هاشون رو اینجا عملی کنن.</p> <p>سبا حذف بروکراسی و افزایش امنیت شغلی می‌شه مانع مهاجرت نخبگان شده.</p> <p>کد چهارم: حمایت روانی و اجتماعی از جوانان:</p> <p>- مکالمه با مشاور یا روانشناس؛ صحبت کردن درباره احساسات و نگرانی‌ها می‌تونه کمک بزرگی باشه.</p> <p>- ایجاد شبکه‌های حمایتی؛ ارتباط با</p>	<p>راحتی می‌ده رو انتخاب کنه.</p> <p>- نابرابری در توزیع منابع یعنی فرصت‌ها فقط برای عده‌ای خاصه، بقیه نادیده گرفته می‌شن.</p> <p>- دسترسی ناعادلانه به خدمات، شکاف طبقاتی رو عمیق‌تر می‌کنه و به تبعیض بیشتر دامن می‌زنه.</p> <p>- سلامت و بهداشت نباید برای عده‌ای خاص باشه؛ هر کسی حق داره به خدمات درمانی باکیفیت دسترسی داشته باشه.</p> <p>- فرار مغزها یعنی از دست دادن بهترین استعدادها و نوابغ کشور به خاطر نبود امکانات.</p> <p>- مهاجرت تحصیلی به خاطر نبود فرصت‌های خوب توی دانشگاه‌های داخلی اتفاق می‌افته.</p> <p>- نبودن فرصت‌های شغلی باعث می‌شه جوان‌ها دنبال کار و آینده بهتر در کشورهای دیگه باشن.</p> <p>- فشارهای اجتماعی همیشه انتظار دارن که همه چیز کامل باشه، ولی این فشار غیرقابل تحمله.</p> <p>- استرس تحصیلی از بچگی همراهمونه؛ رقابت‌های بی‌پایان تو مدرسه و دانشگاه تمومی نداره.</p> <p>- فشار روانی ناشی از انتظارات خانواده گاهی باعث می‌شه خودمون رو فراموش کنیم.</p>	<p>- نابرابری در توزیع منابع و دسترسی به خدمات</p> <p>- فرار مغزها</p> <p>- فشارهای اجتماعی و روانی</p> <p>- محدودیت‌های رسانه‌ای و سانسور</p>
---	---	--

<p>دوستان و خانواده می‌تونه احساس تنهایی و فشار رو کم کنه.</p> <p>- با تأمین فضاهای ورزشی و برنامه‌های تفریحی، جوانان می‌توانند از فشارهای روزمره دور بشن.</p> <p>کد پنجم: حمایت از آزادی بیان و رسانه و مقابله با سانسور:</p> <p>- تشکیل کمپین‌های آنلاین برای حمایت از آزادی بیان و مخالفت با سانسور.</p> <p>- حمایت از هنرمندان و نویسندگانی که به دلیل سانسور تحت فشار قرار دارند.</p> <p>- تشویق نویسندگان و هنرمندان به خلق آثار مستقل و غیرمستقیم برای ابراز نظراتشان.</p> <p>- دولت باید به دنبال ایجاد بسترهای آزاد برای تبادل اطلاعات باشه و فیلترها رو برداره!</p>	<p>- رسانه‌های آزاد کلید آگاهی جامعه‌ان. بدون آگاهی، جامعه دچار جهل میشه!</p> <p>- محدودیت‌های فرهنگی نمی‌تونه جلوی ما رو بگیره. ما صدا داریم و باید شنیده بشیم!</p> <p>- محدودیت‌ها فقط به خلاقیت ما آسیب می‌زنند. چرا باید خلاقیت‌هامون رو سرکوب کنیم؟</p>		
---	--	--	--

جدول شماره ۶: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z

مقوله اصلی: انتظارات، چالش‌ها و راهکارهای پیشنهادی حکمرانی از نظر نسل Z			
پیشنهادات برای حل چالش	جملات کلیدی	کدهای استخراج شده	زیر مقوله

<p>کد اول: ایجاد اشتغال برای جوانان:</p> <p>- دولت باید برنامه‌های واقعی برای ایجاد شغل‌های پایدار و مناسب برای جوانان راه‌اندازی کند.</p> <p>- سرمایه‌گذاری در استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های نوآورانه می‌تونه به کارآفرینی و ایجاد شغل برای جوانان کمک کنه.</p> <p>- حمایت از کسب‌وکارهای کوچک و فراهم کردن وام‌های کم‌بهره می‌تونه باعث بشه جوان‌ها کسب‌وکار خودشون رو شروع کنن.</p> <p>کد دوم: مبارزه با فساد و شفافیت:</p> <p>- تشکیل نهادهای مستقل برای نظارت بر عملکرد دولت و ادارات و گزارش‌دهی به مردم.</p> <p>- تقویت قوانین ضدفساد و مجازات‌های سنگین برای افرادی که مرتکب فساد می‌شن.</p> <p>- راه‌اندازی برنامه‌های رسانه‌ای برای گزارش‌دهی به فساد و تشویق افشاگران.</p> <p>- تشویق جوانان به شرکت در فعالیت‌های مدنی و سازمان‌های غیر دولتی برای انتقام‌جویی.</p> <p>کد سوم: بهبود روابط بین‌الملل:</p> <p>- گفتگو و ارتقاء همکاری‌های با همه کشورها جهان به خصوص امریکا.</p> <p>- پرهیز از سیاست‌های پرتنش منطقه‌ای دولت باید به دنبال دیپلماسی باشه، نه جنگ.</p> <p>- همکاری با نهادهای بین‌المللی برای حمایت اقتصادی، چرا نه؟</p> <p>کد چهارم: نقش جوانان و اتحاد انجمن‌های جوانان بسازیم و مشکلات رو با هم حل کنیم. قدرت ما در اتحادموئه!</p>	<p>- جوان‌ها دنبال کار می‌گردن، کار نیست! کی می‌خواد به فکری به حال این همه آدم بیکار بکنه؟</p> <p>- فارغ‌التحصیل شدید، ولی کار پیدا نمی‌کنیم، باید چی کار کنیم؟</p> <p>- چند سال درس خوندم، اما انگار تو این کشور کاری برای ما نیست!</p> <p>- وقتی فساد مالی به سیستم نفوذ کرده، چطور می‌شه انتظار داشت حق مردم بهشون برسه؟</p> <p>- از ادارات فقط کاغذبازی و فساد دیدیم! پس کی می‌خواد به درد مردم برسه؟</p> <p>- حیف که بودجه‌ای که باید برای توسعه کشور خرج بشه، توی فسادهای مالی گم می‌شه.</p> <p>- پولمون داره هر روز بی‌ارزش می‌شه و ما هیچ کاره‌ایم! این وضعیت چه زمانی تموم می‌شه؟</p> <p>- هر روز که بیدار می‌شیم، با قیمت‌های جدید و گرانی‌های سرسام‌آور مواجه می‌شیم.</p> <p>- آب شدن سفره مردم واقعاً دردآور! کی قرار این مشکلات حل بشه؟</p> <p>- تحریم‌ها فقط به مردم آسیب می‌زنن، نه به مسئولین! کی قرار این وضع رو درست کنه؟</p> <p>- با این تحریم‌ها، ما فقط دچار بی‌ثباتی اقتصادی می‌شیم. کی می‌خواد صدای ما رو بشنوه؟</p> <p>- تحریم‌ها به مردم فشار می‌آره، و ما از این وضعیت خسته شدیم!</p> <p>- کارآفرینی قلب اقتصاد هر کشوره، اما چرا دولت از ایده‌ها و استارت‌آپ‌ها حمایت نمی‌کنه؟</p> <p>- استارت‌آپ‌ها آینده‌سازان جامعه‌ان، باید بیشتر بهشون توجه کنیم!</p> <p>- چرا دولت به جای حمایت، فقط سنگ‌اندازی می‌کنه؟ ایده‌های ما نیاز به پشتیبانی دارن!</p>	<p>- بیکاری جوانان</p> <p>- فساد اداری و مالی</p> <p>- مشکلات اقتصادی و گرانی</p> <p>- تأثیر تحریم‌ها</p> <p>- عدم پشتیبانی کافی از کارآفرینی و استارت‌آپ‌ها</p>
---	--	--

تحلیل و بحث

نسل **Z**، به‌عنوان نسلی که در عصر دیجیتال و در مواجهه با تحولات سریع جهانی رشد یافته، ویژگی‌های منحصر به فردی دارد که چالش‌ها و فرصت‌های جدیدی را برای حکمرانی در ایران و سایر نقاط جهان رقم زده است. این نسل، با نگرشی متفاوت به ارزش‌ها، فناوری، ارتباطات و مسائل اجتماعی، انتظارات و مطالبات جدیدی را از ساختارهای قدرت و جامعه مطرح می‌کند.

یکی از ویژگی‌های بارز نسل **Z**، نگرش عمیق و چندبعدی به تنوع فرهنگی است. این نسل، تنوع فرهنگی را نه صرفاً به‌عنوان یک عنصر تزئینی یا مجموعه‌ای از تفاوت‌ها، بلکه به‌عنوان بستری پویا برای یادگیری متقابل، تبادل ایده‌ها و هم‌افزایی فرهنگی می‌نگرد. آنها بر این باورند که تنوع فرهنگی، ظرفیت بالایی برای ارتقاء کیفیت زندگی، درک متقابل و همزیستی مسالمت‌آمیز دارد. تأکید بر احترام به تفاوت‌های فرهنگی و تلاش برای ایجاد ارتباط بین فرهنگ‌های مختلف، نشان از رویکرد مداراگرایانه و پذیرش سایرین در این نسل دارد. نسل **Z** ضمن ارج نهادن به سنت‌ها، رویکردی انتقادی و انعطاف‌پذیر نسبت به آنها اتخاذ می‌کند و به دنبال انطباق سنت‌ها با ارزش‌های معاصر و نیازهای روز جامعه است. این رویکرد، نشان از تمایل این نسل به حفظ هویت فرهنگی در عین پذیرش تغییرات و تحولات جهانی دارد.

نسل **Z**، تغییرات و نوآوری‌ها را نه تنها ضروری، بلکه جزء لاینفک رشد فردی و اجتماعی می‌داند. این نسل معتقد است که برای پاسخگویی به نیازهای زمان و مواجهه با چالش‌های جدید، عبور از قالب‌های سنتی و پذیرش ایده‌های نو ضروری است. در عین حال، سنت‌ها و آیین‌های گذشته را به‌عنوان منابع ارزشمند هویت تاریخی خود تلقی می‌کنند، مشروط بر آنکه این سنت‌ها در تقابل با ارزش‌ها و باورهای مدرن آنها قرار نگیرد. این رویکرد، نشان از تمایل این نسل به تلفیق سنت و مدرنیته و ایجاد تعادلی پویا بین آنها دارد.

برخلاف نسل‌های پیشین که بیشتر بر انباشت ثروت مادی و جایگاه اجتماعی تأکید داشتند، نسل **Z** به ارزش‌های معنوی و کیفیت زندگی اولویت می‌دهد. خودشناسی، رشد فردی، یافتن معنا و هدف در زندگی و داشتن روابط انسانی سالم، برای این نسل از دستاوردهای مادی مهم‌تر است. این گرایش به معنویت و رشد درونی، فراتر از مرزهای جغرافیایی و فرهنگی، به نیرویی الهام‌بخش در جامعه تبدیل شده و بر سبک زندگی، انتخاب‌های شغلی و تعاملات اجتماعی آنها تأثیر می‌گذارد.

نسل Z، اینترنت و فناوری‌های دیجیتال را بخش جدایی‌ناپذیر زندگی خود می‌داند. فضای آنلاین، برای آنها نه فقط یک ابزار، بلکه بستری چندوجهی برای یادگیری، تفریح، ارتباطات، خودارزایی و مشارکت در عرصه‌های مختلف اجتماعی، فرهنگی و سیاسی است. وابستگی این نسل به فناوری به حدی است که حضور آن را مانند نیاز به آب‌وهوا ضروری می‌دانند. این ارتباط عمیق با فناوری، دسترسی به اطلاعات و دیدگاهی چندفرهنگی نسبت به مسائل جهانی را تسهیل کرده و آنها را در معرض دیدگاه‌ها و تجربیات متنوعی از سراسر جهان قرار داده است.

این دسترسی گسترده به اطلاعات و ارتباطات، منجر به شکل‌گیری مطالبات و انتظارات جدیدی از حکمرانی در این نسل شده است. آنها خواستار آزادی بیان و ابراز عقاید بدون محدودیت هستند و شبکه‌های اجتماعی را ابزاری برای تأثیرگذاری اجتماعی و پیشبرد اهداف فردی و جمعی می‌دانند. این نسل خواستار مشارکت فعال در گفتگوهای مدنی و سیاسی، نقد و بررسی مسائل اجتماعی و فرهنگی و شفافیت و پاسخگویی در عملکرد نهادهای حکومتی است. آنها همچنین بر برابری جنسیتی، عدالت اجتماعی، حقوق بشر و دسترسی آزاد به اطلاعات تأکید دارند و معتقدند که حکمرانی باید با در نظر گرفتن این مطالبات، به سمت مدلی مشارکتی، پاسخگو و شفاف حرکت کند.

در مجموع، نسل Z با ویژگی‌های منحصر به فرد خود، نقشی مؤثر در شکل‌دهی آینده جوامع ایفا می‌کند. درک صحیح این ویژگی‌ها و پاسخگویی مناسب به مطالبات این نسل، برای ایجاد جامعه‌ای عادلانه، پویا و پیشرو ضروری است. عدم توجه به این ویژگی‌ها و مطالبات، می‌تواند منجر به ایجاد شکاف بین نسل‌ها، افزایش نارضایتی‌ها و بروز چالش‌های جدید در عرصه حکمرانی شود.

نتیجه‌گیری و پیشنهادات:

نسل Z با نگرشی متفاوت به کار و زندگی، بر کار تیمی، خلاقیت، و راهکارهای نوین تمرکز دارد و از طریق تجربه و آزمون و خطا می‌آموزد. این نسل به دنبال به‌روزرسانی مداوم مهارت‌ها و دانش خود، اغلب از طریق آموزش‌های غیررسمی، و همچنین سازگاری سریع با تغییرات است. آنها ارتباطات کوتاه‌مدت و غیررسمی را ترجیح می‌دهند و به مسئولیت‌های اجتماعی و اخلاقی، به‌ویژه مسائل زیست‌محیطی و توسعه پایدار، اهمیت می‌دهند و به دنبال توازن کار و زندگی و ایجاد فرصت‌های شغلی هستند.

از دیدگاه سیاسی و اجتماعی، نسل Z به آگاهی از رویدادهای جهانی اهمیت می‌دهد و به دنبال راه‌حلی برای بهبود چالش‌های بین‌المللی است. آنها از اعتراضات مسالمت‌آمیز، حقوق بشر، آزادی بیان و شفافیت عملکرد دولت حمایت می‌کنند و دیدگاه‌های سیاسی منعطفی داشته و به همکاری بین‌المللی و ارتباطات بین‌فرهنگی گرایش دارند.

این نسل از حکومت انتظار دارد که به تنوع فرهنگی احترام گذاشته و برنامه‌هایی برای حفظ و ترویج آن اجرا کند، از اجبار و تحمیل فرهنگی پرهیز کند و حقوق زنان را با ایجاد فرصت‌های برابر تضمین کند. آنها همچنین خواهان تسهیلات و خدمات اجتماعی مناسب، ارتقاء فرهنگ عمومی و حمایت از حقوق کودکان، سلامت روان، حقوق حیوانات، مهاجران و پناهجویان و دسترسی به اینترنت هستند.

نسل Z از حکومت انتظار ایجاد و حفظ فرصت‌های شغلی پایدار، حمایت از کارآفرینی، ارتقاء بخش‌های صنعتی و خدماتی، ایجاد محیط کار مطلوب و اشتغال در حوزه‌های نوظهور را دارد. آنها همچنین خواستار آموزش‌های متناسب با بازار کار، دسترسی به منابع مالی و کاهش تورم و رفع تحریم‌ها برای ارتباط با اقتصاد جهانی هستند.

این نسل بر این باور است که نبود حساسی و نظارت مؤثر منجر به فساد و ناکارآمدی و کاهش اعتماد عمومی می‌شود و خواستار اصلاحات سیاسی، اجتماعی و ساختاری، آزادی بیان، ارتباطات بین‌المللی و مشارکت در تصمیم‌گیری‌ها است.

چالش‌های موجود، از جمله سخت‌گیری در پوشش، نابرابری در توزیع منابع و دسترسی به خدمات، ناکارآمدی سیستم بهداشتی، مهاجرت نخبگان، مشکلات سیستم آموزشی، افزایش خشونت و جرائم، فشارهای روانی، تبعیض‌های اجتماعی، بی‌توجهی به گروه‌های آسیب‌پذیر و مسائل محیط‌زیست، تأثیرات منفی بر جوانان و جامعه دارند. تبعیض جنسیتی، سانسور فرهنگی، محدودیت‌های رسانه‌ای، کمبود منابع فرهنگی و تأکید بر مقابله با فرهنگ‌های دیگر نیز از جمله موانع پیش روی این نسل است. ترویج فرهنگ انتقادپذیری و مشارکت جوانان در تصمیم‌گیری‌ها می‌تواند به توسعه جامعه کمک کند.

بیکاری، فساد اداری و مالی، تورم بالا، تحریم‌های اقتصادی، تفاوت طبقاتی، نابرابری درآمد و عدم پشتیبانی از کارآفرینی نیز چالش‌های اقتصادی هستند که نیازمند اصلاحات سیستمی، ایجاد فرصت‌های شغلی، حمایت از کارآفرینی، کاهش فساد و تقویت بنیان‌های اقتصادی و بازار کار هستند.

پیشنهادات:

سیاسی:

- حمایت از رسانه‌های مستقل نیز اساسی است زیرا رسانه‌های آزاد و مستقل می‌توانند نقش مهمی در اطلاع‌رسانی شفاف و صحیح داشته و از طریق این کانال‌ها، اطلاعات صحیح به جامعه منتقل شود.
- اصلاح سیستم انتخاباتی و مشارکت مردم در نظارت می‌تواند به افزایش اعتماد و مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های اجتماعی کمک کند. از طریق مشارکت فعالانه مردم در فرآیند انتخاباتی و نظارت بر عملکرد نهادها، دولت و نهادهای اجتماعی می‌توانند از حسابرسی عملکرد خود مطمئن شوند و اعتماد عمومی را تقویت کنند.
- با مرور و اصلاح قوانین و مقررات، امکان تطبیق آنها با نیازها و اصول جامعه فراهم می‌شود. این اصلاحات باعث افزایش شفافیت، ایجاد فضای بی‌تعصب و بهبود کیفیت زندگی اجتماعی می‌شوند.

اقتصادی:

- بهبود ساختار بانکی و اصلاح سیاست‌های ارزی می‌توانند نقش مهمی در افزایش شفافیت داشته باشند و از جانب دیگر، توسعه صادرات غیرنفتی و اقتصاد دانش‌بنیان می‌تواند به رشد و پایداری اقتصادی کمک کند.
 - ارتقاء سرمایه‌گذاری خارجی و توسعه زیرساخت‌های اقتصادی نیز از جمله مواردی هستند که می‌تواند به توسعه و رشد اقتصادی کمک کنند. اصلاح نظام مالیاتی و توسعه بازار کار تعادل اقتصادی را بهبود می‌بخشد و به جوانان فرصت‌های شغلی بیشتری ارائه می‌دهند.
 - توسعه صنعت گردشگری به رشد اقتصادی و ایجاد فرصت‌های شغلی در بخش خصوصی کمک می‌کند. افزایش سرمایه‌گذاری در زیرساخت‌های عمومی و تقویت فرهنگ کارآفرینی و خودکفایی به توسعه اجتماعی و اقتصادی جامعه کمک می‌کند.
- فرهنگی و اجتماعی:

- ایجاد فرصت‌های آموزشی و پژوهشی بیشتر برای نسل جوان و تقویت ارتباطات میان نسل‌ها می‌تواند به توسعه فرهنگی و تقویت ارتباطات اجتماعی کمک کند.

- همچنین، تقویت فرهنگ ورزش و سلامت جامعه و حمایت از جوانان خلاق و نوآور نقش مهمی در رشد و توسعه جامعه دارند.
- افزایش همکاری بین فرهنگی به پایداری و همبستگی جامعه کمک می‌کند. توسعه آموزش و پرورش اساسی است، زیرا تأثیر مستقیمی بر آینده جامعه دارد. این آموزش‌ها می‌توانند آگاهی شهروندی را در مورد حقوق بشر، مسئولیت‌های اجتماعی و مسائل محیط‌زیست افزایش دهند و فضایی را برای نوآوری و خلاقیت ایجاد کنند.
 - ترویج سبک زندگی سالم و بهبود خدمات بهداشتی و درمانی نیز باعث ارتقا و بهبود کیفیت زندگی و سلامت شهروندان می‌شود. ارتقاء خانواده‌ها و تقویت ارتباطات بین نسل‌ها به ایجاد فضای امن و آرام در جامعه کمک می‌کند.
 - توسعه فضای مشارکت اجتماعی و ترویج فرهنگ گفت‌وگو و مشارکت مدنی و توسعه همکاری‌های بین‌نهادی می‌تواند به افزایش ارتباطات و همبستگی در جامعه کمک کند.
 - توجه به مسائل جنسیتی و تساوی جنسیتی و حمایت از اقشار ضعیف جامعه به ایجاد جامعه‌ای با توازن و تعادل اجتماعی کمک می‌کند. بهبود خدمات بهداشتی و درمانی و حمایت از جوانان و اقشار ضعیف و توجه به مسائل محیط‌زیست و آگاه‌سازی جوانان نشان از توجه به آینده پایدار جامعه دارد. این ایده‌ها در کل به توسعه یک جامعه همه‌جانبه و پایدار کمک می‌کنند.

منابع

- آزاد اراکی، تقی (۱۳۸۳). رابطه بین نسلی در خانواده ایرانی. در مجموعه مقالات مسائل اجتماعی ایران (انجمن جامعه‌شناسی ایران) آگه.
- اسکندری، حسین، کاظمی، کاظم (۱۳۹۳). بررسی جهت‌گیری‌های ارزشی نسل جوان و عوامل مؤثر بر آن. پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی، ۲۲(۱)، ۸۱-۹۸.
- افضلی، رسول؛ زارعی، بهادر؛ احمدی؛ سیدعباس؛ محسنی، سیدضیا (۱۳۹۸). تبیین اثرات شکاف نسلی بر هویت اجتماعی-سیاسی دانش‌آموزان شهر تهران. جامعه‌شناسی ایران، ۲۶(۹۸)، ۳۰۳-۳۳۵.
- اینگلهارت، رونالد (۱۳۷۳). تحول فرهنگی در جامعه پیشرفته صنعتی (مریم وتر، مترجم). انتشارات کویر.
- پارساکیا، کامدین، و رستمی، مهدی؛ دربانی، سیدعلی؛ سعادت، نادره؛ نوابی نژاد، شکوه (۱۴۰۲). تبیین مفهوم انفعال نسلی در مطالعه نسل زد. مطالعات روانشناختی نوجوان و جوان، ۲(۷)، ۱۷۴-۱۸۱.
- پناهی، مهدی (۱۳۹۳). بررسی جامعه‌شناختی شکاف نسلی در بین دانشجویان دانشگاه‌های شهر تهران. مطالعات جوانان، ۴(۱۱)، ۹-۳۲.
- دانش، پروانه و ذکری نصرآبادی، زهرا؛ عبداللهی، عظیمه سادات (۱۳۹۳). تحلیل جامعه‌شناختی شکاف نسلی در ایران. جامعه‌پژوهی فرهنگی، ۵(۳)، ۱-۳۰.
- معیدفر، سعید (۱۳۸۳). شکاف نسلی یا گسست فرهنگی، بررسی شکاف نسلی در ایران. نامه علوم اجتماعی، ۲۶(۲۴)، ۵۵-۸۰.
- مهرپرور، سمانه، و احمدی، حنا (۱۳۹۷). اُبژه‌های نسل زد به مثابه بومیان فناوری و رسانه‌های جدید. مطالعات ماهواره و رسانه‌های جدید، ۱۶-۱۵، ۳۷-۶۰.
- مرکز پژوهشی بتا (۱۴۰۰). گزارش آماری کاربران فارسی‌زبان توئیتر. [گزارش آنلاین]. <https://beta-co.ir>
- مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) (۱۴۰۲). آخرین نظرسنجی ایسپا؛ پیام‌رسان‌ها و رسانه‌های اجتماعی محبوب ایرانیان. <https://www.ispa.ir>
- Afzali, R., et al. (2019). Explaining the effects of generational gap on the socio-political identity of students in Tehran. *Iranian Journal of Sociology*, 26, 303-335. (In Persian)
- Albacete, G. G. (2013). Life cycle & political participation [Working Papers online Series]. Retrieved from www.uam.es/ss/Satellite/Derechol/es
- Anderson, J., et al. (2021). Generational gaps in political media use and civic engagement from Baby Boomers to Generation Z. London: Routledge.

- Azad Araki, T. (2004). Intergenerational relationship in Iranian family. In Collection of articles on social issues of Iran (pp. 570-589). Iranian Sociological Association. Agah. (In Persian)
- Beta Research Center. (2021). Statistical report of Persian-speaking Twitter users. [Online Report]. <https://beta-co.ir>. (In Persian)
- Brady, B., Chaskin, R. J., & McGregor, C. (2020). Promoting civic & political engagement among marginalized urban youth in three cities. *Children and Youth Services Review*, 116.
- Danesh, P., et al. (2014). Sociological analysis of the generational gap in Iran. *Cultural Sociological Studies*, 5(3), 1-30. (In Persian)
- Eskandari, H., & Kazemi, K. (2014). A study of the value orientations of the young generation and the factors affecting it. *Research in Islamic Education*, 22(22), 81-98. (In Persian)
- Inglehart, R. (1994). *Cultural shift in advanced industrial society* (M. Vatar, Trans.). Kavir Publications. (In Persian)
- Iranian Students Polling Agency (ISPA). (2023). Latest ISPA survey; Popular messengers and social media of Iranians. <https://www.ispa.ir>. (In Persian)
- Lerner, D. (1995). *The passing of traditional society*. U.S.A.: The Free Press.
- Littlejohn, S. W. (1996). *Theories of human communication*. Belmont, CA: Wadsworth Publishing Company. (Note: City and state are included for non-US publishers)
- Mehrpavar, S., & Ahmadi, H. (2018). Generation Z objects as natives of technology and new media. *Satellite and New Media Studies*, 15-16, 37-60. (In Persian)
- Michalska, K., [Author 2], [Author 3], et al. (2016). Civic engagement & society change in the new digital age. *New Media & Society*, 18(9).
- Moeidfari, S. (2004). Generational gap or cultural discontinuity, a study of the generational gap in Iran. *Social Science Letters*, 24, 55-80. (In Persian)
- Nah, S., & Yamamoto, M. (2018). Rethinking digital media and citizenship, contexts & consequences. *American Behavioral Scientist*, 62(8), 1133-1150.
- Panahi, M. (2014). A sociological study of the generational gap among university students in Tehran. *Journal of Youth Studies*, 4(11), 9-32. (In Persian)
- Parsakia, K., et al. (2023). Explaining the concept of generational disconnection in the study of generation Z. *Journal of Adolescent and Youth Psychological Studies*, 4(2), 174-181. (In Persian)
- Stoker, G. (2014). *Why politics matters: Making democracy work*. Palgrave Macmillan
- Su, Y., & Xiao, X. (2021). The interacting effects of political social media use, political discussion and political trust on civic engagement. *The International Communication Gazette*.